

Verslag algemene vergadering

Donderdag 9 november 2017

“Verslag onder voorbehoud van goedkeuring op de volgende algemene vergadering.”

Aanwezige effectieve leden: Filip Bolleire, Heidi Bottu, Huig Deneef, Joëlle Hauglustaine, Ingrid Hofkens, Marcel Jonckers (voorzitter), Caroline Meyers, Pieter Roovers, Annemie Van Aerschot, Tom Van Elst, Roger Wouters (11/19)

Aanwezige niet-stemgerechtigde leden: Tom Roovers (schepen van leefmilieu), Theo Herbots (Open VLD)

Verontschuldigde effectieve leden: Ingrid De Tandt, Roger Engelbosch, Mark Hanssens (ondervoorzitter), , Maria Tollet, Alexander Vandermeulen, John Vankeijenberg

Verontschuldigde niet-stemgerechtigde leden: Helena Kinnaert (CD&V)

Niet-verontschuldigde stemgerechtigde leden: Roger Daenen, Raf Nilis,

Niet-verontschuldigde niet-stemgerechtigde leden: Chris Stryckmans (Groen), Marc Ylen (SP.A), Lucia Dewolfs (NV-A)

oOoOoOo

1. Goedkeuring vorig verslag

Er worden geen opmerkingen gemaakt over het vorig verslag. Daardoor is het verslag van september 2017 goedgekeurd.

2. Lichtpollutie – Uiteenzetting door Joost Verheyden met bespreking nadien

De heer Joost Verheyden is amateur astronoom aangesloten bij VVS Capella (Vereniging voor Sterenkunde) en geeft op de MAR-vergadering een uiteenzetting over lichtpollutie. Voor hem is lichtpollutie wel degelijk een probleem. Lichtpollutie is eigenlijk een verborgen pollutie die invloed heeft op heel wat zaken en die ongezien binnensluipst in onze maatschappij. We moeten licht hebben maar niet overal en niet op de verkeerde plaatsen.

Wat is lichthinder?

Meestal wil men niet met opzet lichthinder creëren en doet lichtpollutie zich dikwijls voor uit onwetendheid. Mensen zijn bereidwillig om mee te werken als ze attent worden gemaakt op hun lichtvervuiling. Want in plaats dat licht naar beneden schijnt, en dus verlicht wat moet verlicht worden, wordt veel licht de ruimte ingestuurd. In België doet men op dat vlak zeer goed zijn best; want België is vanuit de ruimte zeer goed te zien.

De nacht wordt omgetoverd in dag. Ook al is het donker er zijn gradaties van donker en licht moet ter plaatse zijn waar het moet zijn.

Lichtpollutie is nochtans gemakkelijk te verhelpen door het juist richten van de lamp, een lampenkap plaatsen en dergelijke meer.

Er is dan ook een groot verschil tussen symmetrische lampen en zwak of sterk asymmetrische projectors (daar wordt het licht enkel naar beneden gericht).

Momenteel wordt sterk ingezet op LED-verlichting maar ook daar zijn aanpassingen nodig. Zo zou bijvoorbeeld bij LED blokken lamellen moeten geplaatst worden waardoor het licht niet naar boven schijnt.

Grondspots zijn misschien heel sfeervol maar veroorzaken heel veel lichtpollutie. Lichtpollutie wordt gemeten binnen Europa en het is vrij slecht gesteld met lichtpollutie.

Vandaar dat men binnen Europa nadenkt over donkergebieden (waar het bewust donker wordt gehouden, beschermd gebied waar afspraken rond gemaakt worden).

Wat is de impact op de mens?

- Lichtpollutie heeft invloed op dag & nachtritme en bovendien is er verband met bepaalde beschavingsziekten.
- Lichtpollutie heeft ook zijn effect op de algemene appreciatie van de leefomgeving (zo bestaat er bijvoorbeeld een lijst van slechtste steden waar één van de criteria luchtpollutie is). Onder andere daardoor staat Brussel op de 29ste plaats van de slechtste steden in de wereld.
- Licht geeft een vals gevoel van veiligheid, want uiteindelijk hebben dieven ook licht nodig om te kunnen inbreken. (In Tienen zullen binnenkort de lichten worden gedoofd na middernacht).
- Verkeersveiligheid. Ook hier gaat men zijn snelheid misschien beter aanpassen als er minder licht is. Mogelijkheid is om enkel kruispunten te verlichten, paaltjes met reflectoren te plaatsen, goede gondmarkeringen, verlichting op zonne-energie.
- Energieconsumptie kostprijs. Voor Tienen bedraagt de kostprijs voor de verlichting 560.000 euro per jaar; maar een serieuze reductie kan bekomen worden als de lampen worden gedimd. (De lampen die trouwens nu door Eandis worden geplaatst zijn veel beter).
- Duurzame leefomgeving. Lichtpollutie heeft ook invloed op nachtf fauna en flora; Het is mede verantwoordelijk voor de dramatische daling van de insectenpopulatie, verstoring van het nachtelijk leefmilieu, etc.

LED

LED is een energie paradox want LED lampen zijn goedkoper en daardoor kan men nog meer gaan verlichten. Bovendien wordt nog dikwijls gebruikt gemaakt van blauwlicht waarvan de kleurtemperatuur zeer hoog is. Dit blauwlicht heeft een meer negatieve impact. Dus kan men beter LED verlichting van 3000K of lager gaan gebruiken.

Maar LED kan ook gunstig zijn, zeker als er gebruik wordt gemaakt van beter afgeschermd armaturen en de kleurtemperatuur naar beneden wordt gehaald. LED lampen zijn onmiddellijk te dimmen en onmiddellijk weer aan te zetten. Het is nu of nooit voor goede LED verlichting. Maar er moet voor gezorgd worden dat ze goed geplaatst wordt.

Wetgeving

De wetgeving inzake verlichting wordt vooral geregeld in Vlarem II. Er is wel al tussenkomsten geweest van de milieu inspectie inzake lichtpollutie. Zo moet gebruik en intensiteit beperkt zijn tot de noodwendigheden inzake uitbating en veiligheid. Zo mag bijvoorbeeld reclameverlichting niet helderder zijn dan gewone straatverlichting. en zijn skytracers verboden.

Daar tegenover staat dat verzekeringen en politie vaak de raad geven om lichten te laten branden (uit veiligheidsoverwegingen) ook al is dat niet nodig.

Tienen by night

De spreker toont een aantal foto's waar er duidelijk sprake is van lichtpollutie;

- Kaarsweg in Vissenaken met wel wat lichtvervuiling (bijvoorbeeld SES Vanderhaeve, terwijl de lichtkoepel van de suikerraffinaderij wel praktisch verdwenen is en dus is de suikerraffinaderij een voorbeeld van hoe het wel moet)
- Oplintersesteenweg met het industrieterrein
- Heniksem (Sint Truidensesteenweg)
- Een aantal voorbeelden van bedrijven die hun belichting niet correct geplaatst hebben.
- Er zijn ook goede voorbeelden: Viander domein, stadhuis van Tienen, nieuwe parking Aarschotse poort,...

Wat kunnen we doen?

- Dimmen van licht (mensen merken het nauwelijks en het is heel wat goedkoper)
- Contacten gehad met heel wat bedrijven (bijvoorbeeld SES Vanderhaeve, suikerraffinaderij, sportclubs) die wel bereid zijn om mogelijke lichtpollutie weg te werken
- Nacht van de duisternis en earthhour deelname
- Ook Eandis heeft al inspanningen geleverd
- Doven van de lichten op de snelwegen
- Sensibilisering (via een infoblad, installateurs, bouwheren, industrie en de milieucoördinatoren van de bedrijven)
- Criterium voor openbare werken
- Actief beleid naar duurzame openbare verlichting
- Vermijden en uitfasen van grondspots of werken met timers
- Bij nieuwe projecten, zoals Grote Markt, stationsomgeving, fietssnelwegen denken aan de lichtpollutie
- Politiereglement rond lichtpollutie

Na de uiteenzetting worden een aantal vragen gesteld.

- Vraag rond regelgeving voor bouwen. Moet daar ook geen rekening mee gehouden worden.
Dit zou zeker interessant zijn. Daarnaast wordt er ook meer en meer nagedacht over “dark sky communities” met gemeenten net over de taalgrens.
- Voor de heraanleg van de Grote Markt is er wel een lichtstudie geweest. Daar was ook een wandeling met aandachtspunten. Bepaalde MAR-leden vragen zich of er daar ooit een rapportje is rond opgemaakt. Er zal worden contact opgenomen met het architectenbureau om dit rapport op te vragen.
- Bepaalde MAR-leden suggereren dat het een oplossing is om op een bepaald moment de lichten te doven of te dimmen.
- Op de nieuwe projecten rond de Sint Janssite en de Drie Tommen houdt men reeds rekening met mogelijke lichtvervuiling.
- Bij nieuwe projecten moet men zich bewust worden en nadenken hoe men lichtvervuiling kan vermijden.

3. Oproep naar nieuwe leden

Er zal een nieuwe oproep worden gelanceerd en de procedure die zal worden gebruikt, blijft dezelfde.

4. Evaluatie infoavond stadsvogels

De voorzitter betreurt dat er geen al te grote opkomst was (ook van MAR-leden). Maar de aanwezigen waren zeer geïnteresseerd en stelden wel heel wat vragen.

Er blijkt nogal tegenstrijdigheid over het voederen van vogels in de winter. Er dient gewaakt over goede kwaliteit van het aangeboden voedsel. Vooral op het einde van de winter hebben vogels o.a. eiwitrijk voedsel nodig. Een aantal studies wijzen op het vervroegd leggen in stedelijke milieus, kleinere nestgrootte en verminderd broedresultaat, alles te wijten aan een slechte basismilieukwaliteit in de stad. Belangrijk hiervoor is een vergroening van de stad en een doordachte plantenkeuze. Dit heeft dan ook zijn invloed op de algemene biodiversiteit, op luchtkwaliteit en helpt mee in de strijd tegen klimaatwijzigingen.

5. Vooropgestelde acties rond voortuintjes

Er is een flyer gemaakt om verspreid te worden met meer informatie over voortuintjes en wervend voor de infoavond die zal doorgaan. Er zijn momenteel 400 flyers die moeten verdeeld worden.

De info avond zal doorgaan op 4 december 2017 in het vrijetijdscentrum (vergaderzaal 1).

Er worden vrijwilligers gevraagd om deze flyers te verdelen. Er wordt een verdeling gemaakt van waar de folders in de bus moet gestoken worden. De eerste golf van verspreiding zal meteen gebeuren en de tweede groep van mensen zullen hun folders verspreiden binnen twee weken.

Er zullen ook nog op een aantal andere plaatsen flyers worden neergelegd zoals het stadhuis, de bibliotheek,...

Vraag is eveneens of we de pers kunnen halen met onze actie. De perstekst zou wervend moeten zijn en zou moeten zeggen waarom we deze avond als MAR willen organiseren. Uiteindelijk zijn straten met een beetje groen toch heel wat aangenamer.

6. Aanplant project 3 Tommen (tumuli)

Annemie en de voorzitter hebben recent de site bezocht en ter plaatse een gesprek gehad met de uitvoerder van de werken en een vertegenwoordiger van de stadsdienst die dit opvolgt. (Het plan wordt op de MAR-vergadering geprojecteerd.)

Er komt een parking voor de bezoekers en er is een pad voor fietsers en voetgangers. Er komt een fietsdoorsteek naar de Wulmersumsesteenweg.

Er zou in de toekomst (in een volgende fase) eventueel eveneens een speelterrein op de site komen. Op een afgebakende plaats zullen kinderen dus ook kunnen spelen.

Tussen het gras zullen ook bloemen ingezaaid worden. Men mikt mogelijk op witte en blauwe bloemen. Momenteel worden 4 maibeurten voorzien en dat is wellicht te vaak voor het ontwikkelen van een bloemrijke vegetatie.. Verder komen er streekeigen groen, hoogstammige bomen en ook banken. Een gedeelte van de aanplant is voorzien als compensatie voor ontbossing van de site en moet daarom beheerd worden als bos, opgevolgd door het ANB.

De paden zijn semi harde verhardingen zoals in het Vianderdomein. Sommige secundaire paden bestaan enkel uit kort gemaaid gras.

Conclusie: het voorstel voor de site oogt behoorlijk goed, er is duidelijk goed nagedacht om een ecologisch verantwoord plan.

(zie plan in afzonderlijke bijlage en lijst met planten hieronder)

7. Contacten tussen de groendienst en de MAR

De leden van de MAR betreuren dat de door de MAR voor overleg uitgenodigde groendienst al enkele keren niet kon aanwezig zijn op de vergadering.

Er zal nu voorgesteld worden tot een gesprek binnen de kantooruren of aansluitend daarop, met een delegatie van de MAR binnen de kantoren van de gronddienst of op een informele setting.

Na Nieuwjaar zal er trouwens moeten nagedacht worden over een memorandum voor de politici (ter voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen).

8. Vergroening van de kerkhoven

Voor het kerkhof aan de Pollepelstraat zal er een masterplan worden opgesteld. De vraag is wel welke fase eerst zal worden uitgevoerd en waar de eerste middelen naar toe zullen gaan. Zo zal er ook een muur worden gerestaureerd, staat een uitbreiding van het kerkhof op stapel, een ceremonieplaats om afscheid te nemen en dergelijke meer.

9. Groen in de stad

- Vanuit de MAR is er de vraag dat het Lamaproject van Sint Jorisplein ook kan zorgen voor een groene impuls.
- Tussen Broekstraat en Minderbroederstraat liep een kapvergunning voor een mooi grote kastanjeboom. Hiervoor hebben een aantal mensen de MAR gecontacteerd met de vraag of dit niet kon worden tegengehouden. Gelukkig was de periode waarin de kapvergunning geldig was net voorbij. Hierdoor is het alsnog mogelijk initiatieven te nemen om deze boom ter redden. Eventueel zou de boom samen met een paar andere grote bomen misschien kunnen beschermd worden als stadszicht. Er is momenteel nog geen nieuwe vraag voor een kapvergunning. De MAR stelt voor dat er een inspectie ter plaatse zou gebeuren om de gezondheidstoestand van de boom vast te stellen.

- Langs de Tomweg bevindt zich een devotiepunt: een kapelletje bij een boom, een amateuristisch bankje en wat sierplanten in oude autobaden. Mogelijk zou de stad dit wat kunnen opwaarderen. Het plaatsje bevindt zich langs een mooie wandellus aansluitend bij het Galgenveld.

- Campus Sint-Jan wordt nu ‘omkaderd” door rijen Italiaanse populieren en die zouden allemaal verdwijnen. Zij zouden gedeeltelijk vervangen worden door een andere bomenrij.
Verder komt er een fruitboomgaard (15-tal bomen) met oude rassen, bloemenzones, gemengde haag, bessenheg, een aantal nieuwe bomen.

De stadsakker zal worden uitgebreid. Vanuit een aantal buurtbewoners is er de vraag of een weg kan worden ingericht langsheen de tuinen van de achterzijde van de Oplinterse steenweg opdat in de tuinen een autostaanplaats zou kunnen worden ingericht. De MAR verwacht dat dit met zorgzaamheid zal worden onderzocht, niet iedereen vindt dit een goed idee maar het is natuurlijk wel een meerwaarde voor de aangelanden. Hierbij wordt de vergelijking gemaakt met de scheefgegroeide situatie in het stadspark waar nu ook garages uitkomen.

De nieuwe parking op de Campus naast de Houtemstraat is in tegenstelling met het advies van de MAR dat destijds daarover werd geformuleerd niet voldoende groen omkaderd. Een aantal overburen is er niet gelukkig mee. Misschien kan hier nog iets worden verbeterd in het kader van het nieuwe project.

Tussen de serviceflats blijkt een wadi te zijn ingericht die onvoldoende functioneert: weinig water en te ondiep opdat zich hier een aangepaste vegetatie kan ontwikkelen.

10. Varia

Wegens het gevorderde uur blijft er geen tijd voor variapunten. Er is de vraag om de mobiliteit in het centrum volgende keer op de agenda te plaatsen.

De vergadering wordt afgesloten om 22u40.

Verslaggeving: Caroline Meyers

Verbruik dranken: 3 flessen bruisend water, 1 fles plat water

Belangrijke data

Maandag 4 december: Infoavond “Leve(n)de voortuintjes”

Open MAR-vergadering met gastspreker Frans De Smedt in het Vrijtijdscentrum, eerste verdieping.

De volgende MAR-vergadering gaat door op 7 december 2017

Voor 2018 zijn algemene vergaderingen voorzien op volgende data:

4 januari (in De Gors); 1 februari, 1 maart, 5 april (wellicht ook in De Gors), 3 mei, 7 juni, 6 september, 4 oktober, 8 november en 6 december.

Leve(n)de voortuintjes

Ruil tegels voor groen!

TIENEN
Tintelende stad

velt
SAMEN
ECO
ACTIEF

MAR
Milieuadviesraad Tienen

Voortuintjes zijn meer dan de toegang tot je woning, ze zijn meer dan een autostaanplaats, ze kunnen meer zijn dan tegels en kiezels. Voortuintjes kunnen een extra leefruimte zijn voor mensen, planten en dieren.

Een voortuintje met bloemen en vlinders ziet er aantrekkelijk uit, het huis fleurt op, de mens leeft op, de levenskwaliteit in de stad wordt beter. Je zou verbaasd staan hoeveel verschil veel kleine groene voortuintjes maken in het straatbeeld.

Zelfs als je een plekje voor de auto wil behouden, blijft er meestal nog genoeg ruimte over voor waardevol groen. Bovendien kan een voortuintje onderhoudsarm zijn.

Wil je hierover meer informatie en tips, kom dan zeker luisteren naar onze infoavond Leve(n)de voortuintjes. Ruil tegels voor groen!

GRATIS TOEGANG

Spreker: Frans De Smedt (Velt)

Wanneer? Maandag 4 december, aanvang 20 u.

Waar? Vrijtijdscentrum CC De Kruisboog, St. Jorisplein, vergaderzaal 1 (1^e verdieping)

Check ook de website over "Leve de tuin" (www.vlaamsbrabant.be/levedetuin)

V.U.: Marcel Jonckers
Waaiberg 26/5 3300 Tienen

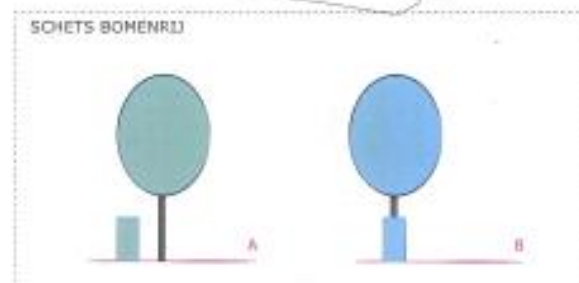
Campus Sint-Jan

Een plek voor ontmoeting en recreatie, meer biodiversiteit en stadslandbouw!

VERKLARING

- Fietspad/wandelpad
- Graspad
- Intensief maai-beheer
- Extensief maai-beheer
- Bloemenzones
- Voorjaarsbloeiers
- Haag
- Picknickbanken
- Toegang tot stadsakker (Landbouwer)
- Toegang tot stadsakker
- Ontmoetingsruimte

Datum: 05/08/2017
 Opdrachtgever: Rho Vlaams-Brabant, DCMW Tienen

Aanplant Project 3 Tumuli

Hoogstammige bomen

Acer campestri	Veldesdoorn
Carpinus betulus	Haagbeuk
Juglans regia	Okkernoot
Malus sylvestris	Wilde appel
Prunus padus	Inheemse vogelkers
Prunus avium	Zoete kers
Quercus robur	Zomereik
Tilia cordata	Winter- of kleinbladige linde
Ulmus glabra	Ruwe iep

Inheems groenscherm

Cornus sanguinea	Rode kornoelje
Cornus mas	Gele kornoelje
Corylus avellana	Hazelaar
Crataegus laevigata	Tweestijlige meidoorn
Crataegus monogyna	Eenstijlige meidoorn
Euronymus europaeus	Kardinaalsmuts
Ilex aquifolium	Hulst
Prunus spinosa	Sleedoorn
Rosa canina	Hondsroos
Smabucus nigra	Vlier
Sorbus aucuparia	Wilde liguster
Taxus baccata	Taxus of venijnboom
Viburnum opulus	Gelderse roos

Hagen

Carpinus betulus	Haagbeuk
------------------	----------

Gemengde haag

Carpinus betulus	Haagbeuk
Cornus mas	Gele kornoelje
Crataegus monogyna	Eenstijlige meidoorn